

PENGAJARAN AL-QURAN BRAILLE: ISU DAN CABARAN SEMASA

(The Teaching of Quranic Braille: Its Issues and Current Challenges)

Hj. Norakyairee Hj. Mohd Raus,
Mohd Nur Adzam Rasdi,
Norazman Alias,
Norhasnira Ibrahim,
Norullisza Khosim, dan
Noornajihan Jaafar
UNIVERSITI SAINS ISLAM MALAYSIA

Prof. Madya Dr. Ab. Halim Tamuri,
Norshidah Mohamed Salleh, dan
Hajarul Bahti Zakaria
UNIVERSITI KEBANGSAAN MALAYSIA

ABSTRACT

Special Education Program nowadays offers religious education to students with special needs for the visually impaired, hearing, and learning specifically Quranic study. In the context of the visually impaired student, the existence of Braille Quran gives the children an opportunity to this special culture of the Quran in their daily lives. The main objective of this study is to clarify the scenario of teaching Braille Quran in Malaysia. In addition, it aims to identify the issues and challenges of Islamic Education Teachers in teaching Braille Quran. This study employs a qualitative method to make observations and interview to obtain data. The findings of this study indicate a number of issues and challenges for the teachers in teaching Braille Quran that require support and action for the students success.

Keywords: *al-Quran Braille, Guru Pendidikan Islam, Murid Berkeperluan Khas*

ABSTRAK

Program Pendidikan Khas masa kini menawarkan peluang pendidikan agama kepada Murid Berkeperluan Khas (MBK) Masalah Penglihatan, Pendengaran, dan Pembelajaran khususnya pengajian al-Quran. Dalam konteks MBK Masalah Penglihatan, kewujudan al-Quran Braille memberi peluang dan ruang kepada anak istimewa ini membudayakan al-Quran dalam kehidupan harian. Objektif utama kajian ini adalah untuk menjelaskan senario perkembangan pengajaran al-Quran Braille di Malaysia. Selain itu, ia bertujuan untuk mengenal pasti isu dan cabaran Guru Pendidikan Islam (GPI) dalam pengajaran al-Quran Braille. Kajian ini menggunakan pendekatan kaedah kualitatif dengan menjadikan protokol pemerhatian dan temu bual untuk mendapatkan data. Hasil dapatan kajian ini menunjukkan beberapa isu dan cabaran GPI dalam pengajaran al-Quran Braille yang memerlukan sokongan dan tindakan semua pihak bagi menjayakan konsep indahny hidup beragama dalam kalangan MBK Masalah Penglihatan.

Kata Kunci: *al-Quran Braille, Guru Pendidikan Islam, Murid Berkeperluan Khas.*

PENDAHULUAN

Aspek amalan pengajaran guru telah banyak dibincangkan oleh para sarjana pendidikan bagi mencorak budaya pengajaran dan pembelajaran yang berkesan dalam sistem pendidikan (Ahmad Yunus dan Ab. Halim 2010). Perbincangan ini telah membentuk beberapa model dan teori pengajaran dan pembelajaran (P&P) di mana ia dikembangkan dari semasa ke semasa untuk mengenal pasti pengajaran berkesan yang turut mengambil kira faktor yang mempengaruhi sesuatu pengajaran. Dalam konteks ini, guru perlu belajar meneroka ilmu sedalam-dalamnya dan mengemas kini pengetahuan agar lebih terkehadapan daripada anak muridnya. Peningkatan pengetahuan dan pengalaman amat perlu bagi menjadikan pengajaran lebih berkesan lebih-lebih lagi dalam aspek P&P bagi Murid Berkeperluan Khas (MBK) dalam arus Pendidikan Khas Negara. Melihat kepada peranan guru Pendidikan Islam (GPI), keterlibatan mereka dalam arus Pendidikan Khas tidak dilihat sekadar pelengkap lompuangan kurikulum sedia ada, bahkan peranan mereka sangat signifikan dalam konteks indahny hidup beragama. Ini berikutan

cabaran Guru Pendidikan Islam Pendidikan Khas (GPI PK) memerlukan pengetahuan dan kemahiran yang luar biasa bagi menyesuaikan elemen tersebut semasa berinteraksi dengan murid istimewa ini. Justeru, kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti isu dan cabaran yang dihadapi oleh golongan pendidik ini dalam menyampaikan isi kandungan Modul al-Quran berbantuan al-Quran Braille.

PERMASALAHAN KAJIAN

Secara amnya, isu dan cabaran yang wujud dalam pengajaran guru Program Pendidikan Khas di Sekolah-sekolah Pendidikan Khas, Malaysia terdiri daripada aspek kelayakan akademik dan ikhtisas guru-guru, pengetahuan tentang ciri-ciri keperluan khas pelajar dan kebolehan serta keyakinan guru menyampaikan isi kandungan Pendidikan Islam kepada pelajar-pelajar berkeperluan khas (Mohd Mokhtar & Aliza, 2004), serta keperluan kepada infrastruktur yang menyokong pengajaran dan pembelajaran Pendidikan Islam (Mohd Hanafi et. al, 2009). Guru-guru yang mengajar MBK perlu mempunyai kemahiran mengajar yang sesuai dengan keperluan pembelajaran pelajar mengikut kategori kurang upaya (Wood J.W, 2002).

Dalam konteks MBK Masalah Penglihatan, mereka menggunakan mesin Braille untuk menulis dan membaca bahan dalam Braille, termasuklah al-Quran dalam tulisan Braille. Oleh itu, guru-guru yang mengajar Pendidikan Islam untuk pelajar-pelajar buta dan masalah penglihatan yang teruk perlu mempunyai kemahiran menggunakan mesin Braille dan membaca tulisan Braille, khususnya al-Quran Braille (Mohd Mokhtar & Aliza, 2004). Dari aspek pemahaman, pelajar-pelajar bermasalah penglihatan tidak menghadapi masalah kerana mereka berkebolehan memahami konsep abstrak agama menerusi deria pendengaran. Malah ada di antara mereka mampu menghafaz al-Quran dengan hanya mendengar sahaja, berbanding pelajar-pelajar bermasalah pendengaran.

Justeru, penerokaan terhadap isu dan cabaran GPI dalam pengajaran Modul al-Quran berbantuan al-Quran Braille dijalankan bagi menjelaskan situasi dan realiti semasa golongan pendidik ini. Ini bertujuan untuk membantu pihak berwajib mengatasinya di samping membuat penambahbaikan khususnya dalam membina kualiti pengajaran GPI dalam program Pendidikan Khas Negara.

OBJEKTIF KAJIAN

Kajian ini mensasarkan beberapa objektif utama, iaitu:

1. Menghuraikan perkembangan pengajaran al-Quran Braille di Malaysia; dan
2. Mengenal pasti isu dan cabaran GPI dalam pengajaran al-Quran Braille.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif dengan menjadikan protokol pemerhatian dan protokol temu bual untuk mendapatkan data dan maklumat. Responden kajian terdiri daripada enam orang GPI PK di beberapa buah Sekolah Pendidikan Khas semenanjung Malaysia.

DAPATAN KAJIAN

Berikut merupakan hasil dapatan kajian berkaitan isu dan cabaran GPI dalam pengajaran al-Quran Braille di Sekolah-sekolah Pendidikan Khas, Malaysia:-

1. PERKEMBANGAN PENGAJARAN AL-QURAN BRAILLE DI MALAYSIA

al-Quran Braille merujuk kepada gabungan dua perkataan iaitu al-Quran dan Braille. al-Quran merupakan sumber rujukan utama ajaran Islam yang lengkap terkandung di dalamnya dasar utama agama Islam iaitu Akidah, Syariat dan Akhlak. Dari sudut bahasa, al-Quran bermaksud bacaan dan perkataan al-Quran itu berasal daripada perkataan Arab *Qira'ah* yang membawa maksud menghimpun huruf-huruf dan kata-kata, satu dengan yang lain dalam satu ucapan yang tersusun rapi (al-Zarqani 1994). Ini selaras dengan firman Allah SWT dalam surah al-Qiyamah:75:16-19 yang menuntut kepada Muslim membaca, menghafaz, memahami dan seterusnya mengamalkan isi kandungan al-Quran dalam kehidupan seharian (Norakyairee dan Ab. Halim 2011). Manakala dari sudut istilah pula, bolehlah kita simpulkan bahawa al-Quran adalah *Kalam* Allah SWT yang merupakan mukjizat diturunkan kepada Nabi Muhammad SAW dengan perantaraan Saidina Jibril AS, ditulis dalam Mushaf, diriwayatkan secara Mutawatir dan dikira sebagai satu ibadah bagi mereka yang membacanya.

Manakala istilah Braille pula diambil sempena nama Louis Braille, seorang warga Perancis yang mengalami masalah penglihatan, pengasas tulisan berasaskan penggunaan titik timbul bagi menggantikan huruf dan nombor sekitar abad ke sembilan belas yang dipanggil sebagai sel (*cell*) yang mempunyai enam titik dan dikenali juga sebagai kod Braille. Penggunaan kod ini menggantikan penggunaan buku berhuruf timbul

berasaskan wayar tembaga yang ditekan pada kertas yang diperkenalkan oleh Valentin Haüy, pengasas National Institute for Blind Youth di Paris dan kod penulisan rahsia yang dinamakan *Sonography* bermaksud sistem penulisan malam yang diasaskan oleh seorang pegawai tentera bernama Charles Barbier pada tahun 1821.

Jika digabungkan al-Quran dan Braille iaitu al-Quran Braille, maka ia merujuk kepada Mushaf al-Quran Braille yang menggunakan asas kod Braille Bahasa Arab yang mewakili huruf-huruf *Hijaiyyah*, tanda baris seperti *fathah*, *dammah*, dan *kasrah*, serta simbol-simbol seperti *shaddah*, *sukun*, *mad* dan sebagainya (Noornajihan dan Kauthar 2008).

Penghasilan al-Quran Braille merupakan salah satu alternatif bagi OKU masalah penglihatan untuk berinteraksi dengan mushaf ini. Di Malaysia, senario perkembangan al-Quran Braille yang dipelopori oleh Persatuan Orang-orang Cacat Penglihatan Islam Malaysia (PERTIS) telah mendapat pengiktirafan diperingkat kebangsaan. Ini terbukti dengan penerbitan edisi al-Quran Braille (kod Braille Bahasa Arab Gred 1) yang bersumberkan al-Quran Braille terbitan Indonesia merupakan satu-satunya al-Quran Braille yang diiktiraf Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM) dan Kementerian Dalam Negeri (KDN).

Menurut kajian Ahmad Kamel et al. (2009), berdasarkan perkembangan pelbagai kod Braille yang direkodkan oleh UNESCO di bawah Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB), didapati kod Braille Bahasa Arab yang seragam sudahpun mantap dan diaplikasikan menjelang tahun 1960-an. Perkara ini dapat diandaikan bahawa aplikasi al-Quran Braille yang bersandarkan kod Braille Bahasa Arab di beberapa buah negara Islam di Timur Tengah telah bermula seawal tahun 1950-an. Pernyataan ini turut disokong oleh PERTIS yang menyatakan bahawa naskhah Mushaf al-Quran Braille yang terawal sampai di Malaysia adalah pada sekitar tahun 1952 yang dihadiahkan oleh negara Jordan ke Sekolah Kebangsaan Pendidikan Khas (SKPK) Princess Elizabeth, Johor Bahru. Ia terdiri daripada 6 Jilid (30 Juzuk) dan setiap jilid mengandungi 5 juzuk al-Quran yang dicetak secara *double sided* (Hampshire 1981; Zakaria 2008). Selain dari Jordan, PERTIS juga turut memperoleh al-Quran Braille dari Mesir (1964), Tunisia (1976), dan Indonesia (1970-an).

Di Indonesia, terdapat lebih dari satu badan atau organisasi yang mengeluarkan dan menerbitkan al-Quran Braille. Antaranya ialah Badan Wiyataguna yang berpusat di Bandung dan juga Yayasan Kesejahteraan Tunanetra Islam, Indonesia (Yaketunis) yang berpusat di Yogyakarta. Kedua-dua badan ini saling lengkap-melengkapi antara satu sama lain dalam konteks memenuhi keperluan al-Quran Braille bagi mereka yang cacat penglihatan di Indonesia.

Di Malaysia, naskhah al-Quran Braille yang dihantar oleh pihak yang tidak dikenali telah sampai ke tangan ustaz Sulaiman, salah seorang tenaga pengajar normal di SKPK Princess Elizabeth. Merasakan ianya satu anugerah buat MBK masalah penglihatan, ustaz Sulaiman berusaha untuk memahami kod al-Quran Braille tersebut secara sendiri sehingga mampu menguasainya dan seterusnya mengajarkannya. Setelah itu, PERTIS telah mengambil inisiatif dalam membuat semakan dan menyalin semula al-Quran Braille dalam bentuk *soft copy* seawal tahun 1990-an oleh dua sahabat iaitu Cikgu Zakaria Yahya dan Ustaz Muhammad Lee Abdullah yang kedua-duanya merupakan mereka yang mengalami masalah penglihatan (<http://besiwaja.blogspot.com>, 8/10/2012).

Berdasarkan analisis dokumen yang telah dijalankan, dapatlah disimpulkan beberapa tarikh penting dan catatan berkaitan kronologi sejarah perkembangan al-Quran Braille di Malaysia. Secara amnya, kronologi ini bolehlah dibahagi kepada 4 fasa iaitu:

1. Fasa Penyalin al-Quran Braille;
2. Fasa Pencetakan al-Quran Braille;
3. Fasa Penerbitan al-Quran Braille; dan
4. Fasa Inovasi al-Quran Braille.

Jadual 1.1: Kronologi Perkembangan al-Quran Braille di Malaysia

TAHUN	CATATAN
1980	Permulaan fasa proses penyalinan al-Quran Braille telah bermula
1983	Penubuhan Jawatankuasa Kod Braille al-Quran al-Karim pada 9 September 1983 oleh KPM bertujuan menghasilkan Kod Braille al-Quran grade 2
1985	al-Quran Braille pertama yang lengkap berjaya disalin oleh Zahari Ghani dengan mengambil masa hampir tiga tahun berpandukan al-Quran Braille dari Indonesia. Kemudian dicetak menggunakan teknologi <i>Termoform</i> pada kertas <i>Brailion</i> . Satu salinan mengambil masa selama seminggu untuk disiapkan. Namun terdapat beberapa jilid telah hilang dalam simpanan setelah beliau kembali kerahmatullah
1990-an	Usaha menyalin al-Quran Braille berkomputer oleh Muhammad Lee Abdullah dan Zakaria Yahya, masing-masing mengalami masalah penglihatan

1994	Fasa proses pencetakan al-Quran Braille telah bermula oleh PERTIS sebelum proses semakan dijalankan
1996	Kerjasama PERTIS dan JAKIM dalam menyemak al-Quran Braille
1997	Proses semakan selesai dan didokumenkan dalam satu Laporan Jawatankuasa Kerja Penyemakan al-Quran Braille, Darul Quran JAKIM bertarikh 15 Oktober 1997
1998	Fasa proses penerbitan bermula dengan pengiktirafan al-Quran Braille cetakan PERTIS oleh JAKIM dan Kementerian Dalam Negeri (KDN)
1998	Penerbitan al-Quran Braille (grade 1) oleh PERTIS
1998	Penerbitan buku Kod Wasilah Kod Braille al-Quran (grade 2) oleh KPM
1999	Pada 7 Disember 1999, penerbitan al-Quran Braille (6 jilid) cetakan PERTIS dengan kerjasama Yayasan Pembangunan Ekonomi Islam Malaysia (YPEIM) telah dilancarkan. Projek penerbitan ini yang bernilai RM50,000 telah dilancarkan oleh Menteri Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat, Datin Paduka Zaleha Ismail
2006	Pengedaran al-Quran Braille cetakan PERTIS ke seluruh sekolah di Malaysia
2009	Fasa inovasi al-Quran Braille bermula dengan termeterinya MoU antara PERTIS dan kumpulan penyelidik dari Fakulti Kejuruteraan Mekanikal (FKM), Universiti Teknologi Malaysia (UTM) dalam membangunkan Panel al-Quran Braille Elektronik (eBraille al-Quran)
2009	Pembangunan <i>software</i> 'Smart Hafaz' untuk 10 juzuk pertama al-Quran oleh Sekolah Kebangsaan Pendidikan Khas (SKPK) Alma, Pulau Pinang. <i>Software</i> ini membantu Murid Berkeperluan Khas (MBK) masalah penglihatan di sekolah tersebut dalam menghafaz al-Quran menggunakan teknik audio (dengar dan ulang)
2011	Panel al-Quran Braille Elektronik (eBraille al-Quran) yang mendapat dana daripada Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi (MOSTI) selesai dibangunkan dan panel tersebut diberi kepada PERTIS untuk kegunaan persatuan

2012	Penubuhan Institut Quran Braille (IQBraille) sebagai salah satu Pusat Kecemerlangan (CoE) oleh USIM. Langkah pertamanya adalah menjalinkan hubungan kerjasama (MoU) dengan PERTIS dan Fakulti Kejuruteraan Mekanikal UTM yang dimeterai pada 2 Mac 2012
2012	Penerbitan buku Iqra (1-6) versi Braille oleh kumpulan penyelidik USIM dengan kerjasama PERTIS dan Bahagian Buku Teks, KPM. Naskhah ini telah diedarkan ke sekolah berkaitan di Malaysia

Pada tahun 1994, Cikgu Zakaria Yahya dan Muhammad Lee Abdullah telah berjaya melakar sejarah baru dalam dunia OKU masalah penglihatan di negara ini apabila berjaya menghasilkan al-Quran Braille dengan menggunakan kod Braille komputer. Usaha murni ini merupakan kesinambungan perjuangan yang belum selesai oleh beberapa rakan yang senasib dengan mereka untuk memastikan keperluan mereka terhadap pengajian al-Quran tidak dipinggirkan.

Usaha ini bermula seawal tahun 1990-an di mana teknologi komputer mesra OKU mula dihasilkan sekali gus membolehkan mereka mencipta kod Braille al-Quran berbantuan komputer. Menurut ustaz Muhamad Lee, beliau mempelajari sendiri kaedah menukarkan kod aksara papan kekunci komputer kepada kod Braille menggunakan perisian Duxbury Translator (DBT) sebelum dicetak menggunakan mesin pencetak Braille yang dikenali sebagai *Embosses*. Beliau telah mengambil masa selama hampir tiga bulan untuk menukarkan kod Braille al-Quran dari Indonesia kepada kod Braille berkompuser. Kemudian, mereka mengambil masa hampir empat tahun untuk menyemak bacaan dan tanda bacaannya bersama JAKIM sehingga diluluskan penerbitannya pada tahun 1998.

Pada tahun yang sama, sebuah buku yang bertajuk “Kod Braille Wasilah Bacaan al-Quran” telah diterbitkan oleh Dewan Bahasa dan Pustaka. Buku ini dihasilkan oleh Jawatankuasa Kod Braille al-Quran al-Karim di bawah seliaan KPM di mana usaha murni ini telah bermula sejak tahun 1983. Kod Wasilah merupakan satu sistem penulisan di mana kalimah-kalimah al-Quran itu ditulis dengan cara meringkaskan. Berdasarkan sistem Kod Wasilah ini, huruf dan baris tidak lagi ditulis secara berasingan, tetapi disatukan menerusi tanda-tanda khas. Sistem ini juga dikenali sebagai penulisan Braille al-Quran grade 2. Namun, sehingga kini buku ini masih belum dipraktikkan penggunaannya sama ada diperingkat sekolah mahupun badan-badan kebajikan OKU masalah penglihatan. Ini kerana terdapat beberapa kekangan yang menyebabkan

warga OKU masalah penglihatan sukar untuk menguasainya berbanding dengan al-Quran Braille terbitan PERTIS grade 1.

3. ISU DAN CABARAN PENGAJARAN AL-QURAN BRAILLE

Berikut merupakan hasil dapatan berkaitan isu dan cabaran GPI dalam pengajaran al-Quran Braille:-

1. Kemahiran penggunaan al-Quran Braille

Isu dan cabaran utama yang sering dihadapi oleh guru, terutamanya guru yang baru mula mengajar ialah mereka tidak menguasai kod Braille al-Quran. 5 orang guru yang ditemubual menyatakan bahawa mereka tidak ada asas langsung untuk membaca al-Quran menggunakan al-Quran Braille pada peringkat awal menjadi guru kerana tidak pernah mendapat pendedahan semasa mengikuti latihan perguruan. Walau bagaimanapun, apabila ditempatkan di sekolah pendidikan khas, mereka terpaksa belajar sendiri bagi memastikan pengajaran dapat dilaksanakan dengan sebaiknya. Seorang guru sahaja pernah mendapat pendedahan asas tentang al-Quran Braille walaupun tidak secara mendalam. Beliau mendapat pendedahan tersebut semasa mengikuti latihan perguruan dalam bidang Pendidikan Islam, Pendidikan Khas. Hasil temu bual mendapati tiga orang guru tidak mengajar al-Quran menggunakan al-Quran Braille, hanya tiga guru sahaja yang mengajar menggunakan al-Quran Braille.

2. Masa Pengajaran Terhad

Berdasarkan pemerhatian dan temu bual, GPI tidak dapat memberikan tumpuan sepenuhnya untuk mengajar al-Quran Braille secara khusus disebabkan masa yang agak terhad. Ada di antara mereka yang memberi fokus terhadap menghabiskan sukatan pelajaran bagi menghadapi peperiksaan. Penekanan terhadap Tilawah al-Quran agak kurang, penumpuan lebih kepada komponen yang lain. Ini menyebabkan sebahagian daripada mereka mengambil inisiatif untuk mengadakan kelas tambahan pada waktu petang bagi memantapkan kefahaman murid terhadap kemahiran penggunaan al-Quran Braille. Perkara ini hanya berlaku kepada sekolah yang berasrama penuh sahaja. Manakala sekolah harian terpaksa melalui sistem persekolahan seperti murid tipikal, iaitu tertumpu pada waktu persekolahan sahaja.

3. Kekurangan Bahan Bantu Mengajar (BBM)

Kajian ini bahawa GPI tidak mempunyai BBM dari sumber yang luas dalam pengajaran al-Quran. Pengajaran hanya tertumpu kepada penggunaan al-Quran Braille dan Mesin Perkins Brailleur sahaja. Ini berikutan tidak banyak bahan-bahan pendidikan al-Quran berbentuk kod

Braille yang boleh dijadikan rujukan seperti bahan ilmu Tajwid, buku teks Pendidikan Islam, Tafsir al-Quran, dan sebagainya.

4. Tiada Panduan Khusus berkaitan Modul Pengajaran al-Quran Braille

Berdasarkan kajian ini, GPI tidak mendapat panduan khusus berkaitan pengajaran al-Quran Braille sama ada semasa mereka berada dalam latihan perguruan mahupun setelah memasuki alam pengajaran di Sekolah Pendidikan Khas. Pada tahun 1998, sebuah buku yang mengandungi kaedah membaca al-Quran Braille telah diterbitkan oleh KPM. Buku tersebut yang telah diberi nama “Kod Braille Wasilah Bacaan al-Quran”, merupakan hasil usaha yang telah dimulakan sejak tahun 1983 lagi. Penghasilan buku ini merupakan suatu perkembangan terkini dalam bidang Pendidikan Khas, bukan sahaja bagi negara kita, bahkan dunia keseluruhan (Noornajihan dan Kauthar 2008). Namun, penghasilan buku ini tidak diaplikasikan oleh GPI kerana buku ini adalah panduan kepada bacaan al-Quran Braille Gred 2, sedangkan proses pengajaran sedia ada menggunakan al-Quran Braille Gred 1, terbitan Persatuan Orang Cacat Penglihatan Islam Malaysia (PERTIS). Justeru, proses pembelajaran sendiri, pengalaman, dan perkongsian dengan GPI senior merupakan panduan asas yang perlu diadaptasi oleh golongan pendidik ini untuk mencapai matlamat pengajaran al-Quran.

5. Kekurangan Kursus atau Bengkel Kemahiran P&P

Amnya, proses P&P bagi MBK dalam apa jua matapelajaran memerlukan perancangan yang teliti dan perhatian yang sewajarnya dari guru-guru yang terlibat. Pengetahuan guru mengenai ciri keperluan khas murid tidak dapat dinafikan keperluannya dalam membantu guru merancang dan melaksanakan sesi pengajaran (Wood J.W, 2002). Sehubungan itu, bakal GPI yang akan ditempatkan di sekolah pendidikan khas atau program integrasi pendidikan khas perlu diberi pendedahan asas tentang pendidikan khas semasa dalam latihan perguruan. Ini termasuklah memperkenalkan asas bacaan serta tulisan Braille khususnya al-Quran Braille untuk mengajar pelajar-pelajar bermasalah penglihatan. Sistem latihan perguruan perlu dicantumkan di antara Pendidikan Islam dengan Pendidikan Khas agar bakal guru mempunyai gambaran yang jelas tentang pelajar-pelajar yang akan mereka hadapi, tidak sebagaimana yang berlaku sekarang latihan perguruan di Institut Pendidikan Guru Malaysia (IPGM) khususnya mengasingkan di antara Pendidikan Islam dengan Pendidikan Khas. Guru-guru Pendidikan Islam hanya mempelajari tentang pedagogi Pendidikan Islam tetapi tidak ada pendedahan tentang Pendidikan Khas, manakala guru-guru Pendidikan Khas pula hanya mempelajari pedagogi untuk pelajar-pelajar khas dan tidak mempunyai asas yang kukuh untuk mengajar Pendidikan Islam. Apabila hal ini

berlaku, akan terjadilah guru Pendidikan Islam tidak mempunyai kemahiran pedagogi untuk MBK, dan guru khas tidak mempunyai asas pengetahuan tentang Pendidikan Islam yang sebenar (Hajarul Bahti et al. 2010). Walau bagaimanapun, terdapat sebahagian daripada responden dipanggil untuk menyertai kursus pengajaran al-Quran Braille oleh Jabatan Pelajaran Negeri. Namun, tiada penyelarasan dalam penganjuran kursus ini atau dalam kata lain, ia dijalankan secara tidak berkala.

6. Masalah MBK Masalah Penglihatan

Dapatan kajian juga mendapati terdapat beberapa masalah yang dihadapi oleh MBK masalah penglihatan sewaktu mempelajari al-Quran, iaitu mereka tidak menguasai Jawi dan huruf-huruf Hija'yyah Arab, kurang mahir mengenal kod-kod al-Quran Braille, lambat mengikuti pengajaran guru, dan tiada asas al-Quran yang kukuh. Selain itu, MBK yang rabun lebih lemah daripada MBK buta kerana mereka sukar untuk mengenal dan membaca huruf-huruf dalam al-Quran apabila ia ditulis secara bersambung. Ini menyebabkan mereka merasa bosan dan tidak berminat untuk mempelajari al-Quran yang menyebabkan kebanyakan mereka tidak dapat membaca langsung al-Quran berbanding MBK buta sepenuhnya.

7. Komitmen Ibu Bapa

Dalam konteks peranan ibu bapa, kajian mendapati bahawa terdapat sebahagian ibu bapa menyerahkan sepenuhnya tugas pengajaran kepada guru di sekolah tanpa pemantauan apabila berada di rumah semasa cuti persekolahan. Ini menjadikan tugas GPI lebih sukar dan beban yang ditanggung lebih berat terutama dalam bidang pengajaran al-Quran. Menurut kajian Saidi (2006), MBK yang mendapat pengajaran tambahan selain di sekolah, didapati dapat membantu mereka lebih menguasai sesuatu bidang mata pelajaran. Sehubungan itu, para ibu bapa boleh menubuhkan kumpulan sokongan ibu bapa (*parents support group*) bagi membantu pihak sekolah dalam menjalankan aktiviti-aktiviti yang dirancang. Selain itu, kumpulan ini mampu memberi idea dan sumbangan kewangan ke arah meningkatkan tahap penguasaan anak-anak istimewa mereka dalam sesuatu mata pelajaran.

8. Komitmen Pihak Sekolah

Sokongan pihak pentadbiran sekolah dan rakan sejawat merupakan antara faktor utama dalam meningkatkan kualiti dan motivasi dalam kalangan GPI, MBK, dan seterusnya kepada ibu bapa yang dianugerahkan anak istimewa ini. Dalam hal ini, pihak sekolah perlu memberi galakkan dan dorongan sama ada sokongan moral mahupun kewangan kepada GPI dalam menganjurkan aktiviti-aktiviti, kajian tindakan, dan inovasi dalam P&P. Pihak sekolah boleh mengadakan satu bilik gerakan di mana

kumpulan sokongan ibu bapa (*parents support group*) boleh memainkan peranan mereka dalam membantu dan memberi sumbangan terhadap aktiviti yang dijalankan oleh pihak sekolah.

CADANGAN DAN SARANAN

Ringkasnya, isu cabaran yang dikemukakan seperti di atas menuntut kepada profesion keguruan khususnya GPI PK dalam menghayati bidang tujuhan pendidikan bagi anak istimewa ini. Menurut Norakyairee et al. (2012), penerapan empat elemen asas personaliti GPI PK, iaitu penguasaan ilmu pengetahuan, sahsiah positif, motivasi, dan kemahiran yang tinggi merupakan asas pembinaan personaliti GPI dalam program Pendidikan Khas. Selain itu, saranan dan cadangan berikut dilihat mampu meningkatkan keberkesanan pengajaran dan penambahbaikkan penawaran kurikulum Modul al-Quran, Pendidikan Islam dalam program Pendidikan Khas negara, antaranya:

1. Pelaksanaan latihan, kursus dan kemahiran dalam memperkasa GPI PK dari sudut personaliti dan pengajaran yang berkesan perlu dijalankan dari semasa ke semasa khususnya kepada GPI yang tidak mempunyai latar belakang bidang Pendidikan Khas;
2. Penilaian terhadap kurikulum Pendidikan Islam dalam program Pendidikan Khas sedia ada perlu disemak dan diberi nafas baharu ke arah memberi peluang dan ruang kepada MBK ini mempelajari al-Quran dan mempraktikkan Ibadah dalam kehidupan seharian mereka;
3. Penerapan Terapi al-Quran berdasarkan bacaan *al-Ruqyah al-Shar`iyah* (ayat-ayat penawar) yang bertepatan dengan syariat turut diketengahkan dalam memberi ketenangan dan suntikan penawaran penyembuhan Qurani kepada anak istimewa ini;
4. Pembinaan model pengurusan pentadbiran program Pendidikan Khas di sekolah. Model ini dikemukakan oleh Fleet dan Peterson (1994) yang memberi tumpuan kepada operasi dalaman organisasi. Tujuan utamanya adalah untuk menyediakan prosedur pentadbiran atau prosuder operasi piawai (SOP) yang efisien dengan mencari kaedah berkesan dalam menyelaras dan memantau sesebuah organisasi. Model ini dapat memenuhi keperluan pihak pentadbir di samping membolehkan pihak pentadbir menilai produktiviti organisasinya di samping memperbaiki setiap kelemahan yang timbul;
5. Penglibatan ibu bapa dalam menjayakan program ini sebagai *parents support group*. Pihak sekolah boleh menyediakan sebuah bilik gerakan atau operasi bagi membolehkan ibu bapa yang tidak bekerja atau mempunyai masa membantu GPK dalam pelbagai aspek;

6. Penglibatan GPI PK dalam penyelidikan ke arah penambahbaikan sistem penyampaian, isi kandungan, mempelbagaikan bahan bantu mengajar (BBM) yang relevan, dan sebagainya; dan
7. Penglibatan MBK dengan program sosial berpusatkan masjid (Norakyairee dan Ab. Halim 2011). Aktiviti seperti ini secara tidak langsung membuka mata masyarakat terhadap keperluan mendesak golongan istimewa ini terhadap pengajian Islam.

PENUTUP

Konsep pendidikan merupakan satu usaha ke arah menyuburkan diri seseorang dengan ilmu pengetahuan bagi membentuk insan sempurna yang mampu melaksanakan tanggungjawabnya (Ibn Qayyim al-Jawziyyah t.th). Pembentukan insan sempurna ini dizahirkan melalui personaliti unggul sebagaimana ditunjukkan oleh Nabi Muhammad SAW dalam konteks *al-Rasul al-Mu'allim* (Norakyairee et al. 2012). Konsep ini selaras dengan matlamat utama pendidikan itu sendiri, iaitu membentuk sahsiah murid melalui perubahan tingkah laku mereka di mana refleksi personaliti guru adalah faktor utama bagi mencapai tujuan tersebut (Ab. Halim dan Mohamad Khairul Azman 2010; al-Nahlawi 1996; Falsafah Pendidikan Guru, KPM; Falsafah Pendidikan Negara, KPM).

Justeru, keperluan model GPI PK berkesan perlu dibina dan dimasukkan dalam modul-modul latihan perguruan, latihan dalam perkhidmatan dan kursus berkala agar gambaran awal mengenai bidang ini jelas selain mampu melahirkan produk guru yang terlatih (Mohd Ali 1979). Model ini juga selaras dengan hasrat Bahagian Pendidikan Guru (BPG), KPM dengan terlaksananya model Standard Guru Malaysia (SGM) di mana tiga standard dalam memperkasa profesionalisme keguruan adalah merujuk kepada amalan nilai profesionalisme keguruan, pengetahuan dan kefahaman, dan kemahiran P&P. Manakala elemen motivasi guru termasuk dalam ciri-ciri Guru Cemerlang Pendidikan Islam dan kebanyakan model pengajaran guru berkesan. Model ini boleh juga boleh digarap dan diadaptasi dalam konteks guru Pendidikan Khas secara keseluruhannya, cuma sedikit modifikasi dari sudut pelaksanaan proses pengajaran dan pembelajaran mengikut kesesuaian program Pendidikan Khas yang lain iaitu MBK Masalah Pendengar dan Masalah Pembelajaran.

BIBLIOGRAFI

- `Abd al-Hafiz Muhammad Nur bin `Abd al-Hafiz Sawir. (1999). *Manhaj al-Tarbiyyah al-Nabawiyyah li al-Tifl ma`a Namazuji Tatbiqiyyah min Hayat al-Salaf al-Salih*. Beirut: Dar Ibn al-Kathir.
- Ab. Halim Tamuri dan Mohamad Khairul Azman Ajuhary. (2010). Amalan Pengajaran Guru Pendidikan Islam Berkesan Berteraskan konsep al-Mu`allim . *Journal of Islamic and Arabic Education 2 (1)* , 43-56.
- Abdullah Hassan dan Aion Mohd. (2011). *Guru Sebagai Pendorong dalam Darjah. Edisi Kemas Kini*. Selangor: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Ahmad Kamel, Muhammad Mustaqim Mohd Zarif, Khairul Anuar Mohamad dan Mohd Alwi Yusoff. (2008). *Metod Pengajaran Braille al-Quran*. Bandar Baru Nilai: Universiti Sains Islam Malaysia.
- Ahmad Yunus Kasim dan Ab. Halim Tamuri. (2010). Pengetahuan Pedagogikal Kandungan (PPK) Pengajaran Akidah: Kajian Kes Guru Cemerlang Pendidikan Islam. *Journal of Islamic and Arabic Education 2 (2)* , 13-30
- al-Ghazali, Abu Hamid Muhammad Muhammad. (1939). *Ihya' `Ulum al-Din*. Mesir: Matba`ah Mustafa al-Bab al-Halabi.
- al-Kaylani, Majid `Arsan. (2005). *Ahdaf al-Tarbiyyah al-Islamiyyah*. Dubai: Dar al-Qalam.
- al-Syaibani, Umar Muhammad al-Toumi. (1979). *Falsafah al-Tarbiyyah al-Islamiyyah*. Libya: al-Mansya`ah al-Sya`biyyah li al-Nasyr wa al-Tawzi` wa al-Γlan.
- al-Zarqani, Muhammad Abd al-`Azim. (1994). *Manahil al-`Irfan fi Ulum al-Qur'an* . Beirut: Dar Ihya' al-Turath al-`Arabi.
- Baharom Mohamad dan Iliyas Hashim. (2011). *Bagaimana Memotivasikan Pelajar: Teori, Konsep dan Kepentingan*. Selangor: PTS Professional.
- Catherine M Bergeron and Marie-Chantal Wanet-Defalque. (2013). Psychological Adaptation to Visual Impairment: The Traditional Grief Process Revised. *British Journal of Visual Impairment*, vol. 31, 1: pp. 20-31.
- Ferrell, K. A. (2005). The effects of NCLB. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 99, 681-683.

- Hajarul Bahti Zakaria dan Mohd Huzairi Awang. (2010). Isu dan Cabaran Guru dalam Pendidikan al-Quran Pelajar Bermasalah Penglihatan. *Seminar Pendidikan Guru Peringkat Antarabangsa kali ke-4 (UPI & UPSI)*. Bandung: Indonesia. Perak: UPSI.
- K.A. Razhiyah. (2010). *Menjadi Guru Pendidikan Khas*. Selangor: PTS Professional Publishing Sdn. Bhd.
- Kamarul Azmi Jasmi. (2010). *Guru Cemerlang Pendidikan Islam Sekolah Menengah di Malaysia: Satu Kajian Kes*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Khadijah Abdul Razak dan Norshidah Mohamad Salleh. (2010). Pengajaran Tilawah al-Quran dalam kalangan Kanak-kanak Bermasalah Penglihatan. In J. S. Dharta Ranu Wijaya, *Praktik-praktik Terbaik Pendidikan untuk Semua: Isu-isu Pendidikan Khusus di Indonesia dan Malaysia* (pp. 252-267). Bandung: Rizqi Press.
- Kirchner, C., & Smith, B. (2005). Transition to what? Education and employment outcomes for visually impaired youth after high school. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 99, 499-504.
- Mohammad Shattar, Jasni Sabri dan Azali Mohamed. (2006). *Tips Pendidik Cemerlang*. Selangor: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Mohd Ali Ibrahim. (1979). Perubahan dan Pembaharuan Dalam Latihan Perguruan di Malaysia. *Seminar Penilaian Kurikulum Maktab-maktab Perguruan Malaysia, 12-22 Mac 1979*. Pulau Pinang: KPM
- Mohd Huzairi Awang @ Husain. (2010). Peranan Masjid Dalam Pendidikan: Tumpuan Khusus Terhadap Golongan Pekak. *Seminar Kebangsaan Pengajaran dan Pembelajaran di Masjid*. Bangi: UKM
- Noornajihan Jaafar dan Kauthar Abdul Kader. (2008). Pengajaran Braille al-Quran di Malaysia. *Seminar Warisan Quran dan Hadith Nusantara*. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Norakyairee Mohd Raus & Ab. Halim Tamuri. (2011). Program Tilawah al-Quran di Masjid Bagi Golongan Bermasalah Penglihatan: Realiti dan Cabaran Semasa. *Seminar Pengurusan Masjid Inovatif Peringkat Antarabangsa, 23-25 April 2011*. IAIN ar-Raniry, Banda Aceh, Aceh.
- Norakyairee Mohd Raus, Ab. Halim Tamuri, dan Norshidah Mohamed Salleh. (2012). Pengajaran Al-Quran Braille: Penglibatan Institusi Pengajian Tinggi Islam Di Malaysia. *Seminar Serantau Institusi Pengajian Tinggi Islam*. Nilai: USIM.
- Norakyairee Mohd Raus, Ab. Halim Tamuri, dan Norshidah Mohamed Salleh. (2012). Asas Kediaan Pengajaran Guru Berkesan dalam

Modul al-Quran Berbantuan al-Quran Braille. *The International Conference on Research in Islamic and Arabic Language Education 2012* (ICRIALE2012). Saudi Arabia: Mekah.

Norakyairee Mohd Raus, Ab. Halim Tamuri, dan Norshidah Mohamed Salleh. (2012). Asas Kesian Pengajaran Guru Berkesan Dalam Program Pendidikan Khas Masalah Penglihatan Berdasarkan Konsep *al-Rasul al-Mu'allim*. Seminar Warisan Nabawi (SWAN2012). Nilai: USIM.

Norakyairee Mohd Raus, Abdoul Karem Toure, Abdul Muhaimin Ahmad, Noornajihan Jaafar, Nurul Asiah Fasiah Mohamad dan Mohd Nur Adzam Rasdi . (2011). Faktor yang Mempengaruhi Pencapaian Pelajar Berkeperluan Khas (Penglihatan) dalam Menghafaz al-Quran: Kajian Kes di Darul Quran, JAKIM. *Seminar Wahyu Asas Tamadun*. Bandar Baru Nilai: USIM.

Norshidah Mohd Salleh, Aliza Alias dan Zalizan Mohd Jelas. (2009). Sejarah Pendidikan Khas di Malaysia. In Z. M. Jelas, *Pendidikan Kanak-kanak Berkeperluan Khas: Konsep dan Amalan* (pp. 1-14). Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Rohaty Mohd Majzub. (2002). Identiti Guru: Isu, Cabaran dan Hala Tuju. *Seminar Kebangsaan Profesion Perguruan*. Bangi: UKM.

Sabitha Marican. (2005). *Kaedah Penyelidikan Sains Sosial*. Selangor: Pearson Prentice Hall.

Subhi al-Soleh. (1972). *Mabahith fi Ulum al-Quran*. Beirut: Dar al-'Ilm.

Zakaria Yahya. (2008). Perkembangan dan Isu Terkini dalam Penulisan al-Quran Braille: Satu Tinjauan Umum. *Seminar Perkembangan dan Isu Terkini Dalam Penulisan al-Quran Braille* (p. 14). Kuala Lumpur: PERTIS